

طراحی فضاهای درمانی
برای افراد مبتلا به اختلال‌های روانی

www.ketab.ir

تألیف و ترجمه:
دکتر علی خاکی
دکتر مجتبی مهدوی

سرشناسه : خاکی، علی، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور : طراحی فضاهای درمانی برای افراد مبتلا به اختلالهای روانی /تالیف و
ترجمه علی خاکی، مجتبی مهدوی.
مشخصات نشر : تهران: نشر اساتید دانشگاه، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری : ۱۴۳ ص.: مصور (رنگی).
شابک : 978-622-5880-44-3
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۳۳-۱۴۲.
موضوع : بیمارستان‌های روانی -- طراحی و ساخت
Psychiatric hospitals -- Design and construction
شناسه افزوده : مهدوی، مجتبی، ۱۳۷۱ -
رده بندی کنگره : RC۴۵۱
رده بندی دیویی : ۳۶۲/۲
شماره کتابشناسی ملی : ۸۸۴۳۴۲۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

انتشارات اساتید دانشگاه

عنوان: طراحی فضاهای درمانی برای افراد مبتلا به اختلالهای روانی

تالیف : دکتر علی خاکی، دکتر مجتبی مهدوی.

ناشر: اساتید دانشگاه

شابک : 978-622-5880-44-3

نوبت چاپ : چاپ اول / بهار ۱۴۰۱

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه ■ حروفچینی: زیتون / ۶۶۴۳۳۸۰۸

لیتوگرافی: باخترا / ۶۶۹۵۴۱۴۳ ■ چاپ: فرشیه / ۵۵۴۲۸۱۷۳ ■ صحافی: جوان / ۳۳۴۵۲۹۶۷

قیمت: ۹۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

پیشگفتار	۸
فصل اول	۱۱
سلامت روان و اختلال روانی؛ دو روی یک سکه	۱۱
۱-۱- سلامت روانی چیست؟	۱۱
۱-۲- نشانه‌های هشداردهنده	۱۲
۱-۳- سلامت روانی و بهزیستی	۱۲
۱-۴- بیماری روانی چیست؟	۱۳
۱-۵- مقوله‌های بیماری روانی	۱۴
۱-۵-۱- هر بیماری روانی	۱۴
۱-۵-۲- بیماری روانی شدید	۱۴
۱-۶- درمان سلامت روانی	۱۵
۱-۶-۱- هر بیماری روانی	۱۵
۱-۶-۲- درمان سلامت روانی - بیماری روانی شدید	۱۶
۱-۷- شیوع بیماری روانی در میان نوجوانان	۱۷
فصل دوم	۱۹
مقدمه‌ای بر معماری برای افراد مبتلا به اختلال‌های روانی	۱۹
۱-۲- شهرنشینی	۲۱
۲-۲- نقش درمانی معماری و فضای شهری	۲۶
فصل سوم	۳۱
تاریخچه مختصری از معماری برای افراد مبتلا به اختلال‌های روانی	۳۱
۱-۳- مرگ تیمارستان و ظهور داروهای روان‌درمانی	۳۶

۳۹	۲-۳- مؤسسه زدایی
۵۵	فصل چهارم
۵۵	جوامع ویژه: کودکان و نوجوانان، کهن سالان و آوارگان
۵۵	۱-۴- کودکان و نوجوانان
۶۱	۲-۴- کهن سالان
۶۶	۳-۴- طراحی برای جوامع خاص
۶۹	فصل پنجم
۶۹	ملاحظات طراحی برای معماری مراکز درمانی
۷۳	۱-۵- جایگاه، بافت و پایداری
۷۳	۱-۱-۵- محیط‌های سلامتی
۷۵	۲-۱-۵- محیط‌های علوی از بوجسب‌زنی
۷۵	۳-۱-۵- پایداری احیاکننده
۷۷	۴-۱-۵- مشارکت در جایگاه
۷۷	۵-۱-۵- مراقبت از ابنیه تاریخی
۷۸	۶-۱-۵- راهبردهای طراحی سازشی
۸۰	۷-۱-۵- دوچرخه‌سواری و حمل‌ونقل عمومی
۸۱	۸-۱-۵- حداقل پارکینگ
۸۲	۹-۱-۵- روش‌های ساخت‌وساز جایگزین
۸۳	۲-۵- فضاهای ورود، عمومی و نیمه عمومی
۸۳	۱-۲-۵- ورود متوالی
۸۵	۲-۲-۵- ترانسرالیزیشن
۸۷	۳-۲-۵- گردش سلسله مراتبی

- ۸۹..... ۵-۲-۴- تحریک چند حسی
- ۹۰..... ۵-۲-۵- آثار هنری
- ۹۱..... ۵-۲-۶- فضاهای آرامش بخش
- ۹۲..... ۵-۲-۷- چندین فضای غذاخوری
- ۹۲..... ۵-۲-۸- مراکز منبع
- ۹۳..... ۵-۲-۹- تضعیف صدا
- ۹۴..... ۵-۲-۱۰- رنگ‌های درمانی
- ۹۶..... ۵-۲-۱۱- خلاقیت تلفیقی
- ۹۶..... ۵-۲-۱۲- رفع فشار مکانی
- ۹۷..... ۵-۳-۳- بخش مراقبت‌های بستری
- ۹۷..... ۵-۳-۱- فضاهای نگارخانه‌ها و آستانه‌ها
- ۹۸..... ۵-۳-۲- استقلال تدریجی
- ۱۰۰..... ۵-۳-۳- تعامل‌گرایی نمادین
- ۱۰۲..... ۵-۳-۴- پیشگیری از خودکشی و مواد، اسباب و تجهیزات
- ۱۰۳..... ۵-۳-۵- فرار
- ۱۰۴..... ۵-۳-۶- پاسخ‌گویی به رمزها
- ۱۰۴..... ۵-۳-۷- مسیر ایمن
- ۱۰۶..... ۵-۳-۸- حداقل محدودیت
- ۱۰۷..... فصل ششم
- ۱۰۷..... مورد پژوهی
- ۱۰۷..... ۶-۱- کینگفیشر کورت
- ۱۰۸..... ۶-۱-۱- جایگاه

کتاب حاضر خلاصه‌ای از شواهد موجود در خصوص ملاحظات طراحی است که ابعاد فیزیکی، دیداری و شنیداری محیط افراد مبتلا به اختلال‌های روانی را مورد بررسی قرار می‌دهد. خوشبختانه، این فرصت برای متخصصان پیش آمده است که از تجربیات گذشته و شواهد کنونی، برای ارتقای برنامه‌ریزی به‌منظور ارائه خدمات سلامت و طراحی فضاهای استاندارد و موردنیاز استفاده شود. شواهدی که در ادامه بدان‌ها اشاره می‌شود برگرفته از بررسی پیشینه تحقیقات صورت گرفته و تجربیات کسب شده از اماکن ساخته شده است.

کتاب پیش رو از شش فصل مجزا تشکیل شده است. در فصل نخست که «سلامت روان و اختلال روانی؛ دوروی یک سکه» نام دارد، تلاش شده است تا ضمن تعریف سلامت روانی و بیماری روانی، نشانه‌های هشداردهنده بیماری‌های روانی توضیح داده شود و میزان شیوع اختلال‌های روانی در میان نوجوانان و جوانان ارائه شود.

در فصل دوم که «مقدمه‌ای بر معماری برای افراد مبتلا به اختلال‌های روانی» نام دارد، ضمن ارائه تاریخچه مختصری از شهرنشینی، نقش درمانی معماری و فضای شهری در بهبود سلامت روان افراد و در نقطه مقابل، نقش و اهمیت معماری در بروز اختلال‌های روانی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

«تاریخچه مختصری از معماری برای افراد مبتلا به اختلال‌های روانی» که عنوان فصل سوم نام دارد، به دو بخش فرعی تقسیم می‌شود که عبارت‌اند از مرگ تیمارستان و ظهور داروهای روان‌درمانی و مؤسسه‌زدایی. هدف هر کدام از این خرده بخش‌ها آن است که نقش مخربی که بیمارستان‌های روانی گذشته در سلامت بیماران و مراقبان آنها داشتند را به معرض نمایش گذارند و بدین طریق، آینده‌ای را برای مراکز درمانی ترسیم کنند تا بتوان با کسب تجربه از معماری مراکز درمانی سنتی، به بهترین نحو، مراکز جدید را طراحی کرد.

در ادامه فصل گذشته و با اندکی تفاوت، فصل «جوامع ویژه: کودکان و نوجوانان، کهن سالان و آوارگان» ارائه می‌شود که فراتر از مباحث پیشین، هر کدام از اقشاری را که قصد طراحی فضاهای درمانی برای آنان را داریم معرفی می‌کند.